

մարեցնելով իրանց տեղական պէտքերին և եկեղեցական կազմակերպութեանը՝ ներկայացնում են Վեհափառ Հայրապետին ի հաստատութիւն:

100. Այս ծխական կանոնադրութեան պաշտօնական հրատարակմամբ և գործադրութեամբ դադարում են Հոգևոր բարձրագոյն, թեմական և տեղական իշխանութիւնների կողմից այս առարկայի վերաբերութեամբ տրուած այն բոլոր թէ ընդհանուր և թէ մասնական կանոններն ու հրահանգները, որոնք չեն ստացել պետական իշխանութեան հաստատութիւնը:

ՍԿՐՏԻՉ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍԱՆՆԵՒԻ կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսապետ և Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, Ծայրագոյն Պատրիարք Համագլխական Նախամեծար Աթոռոյ Արարեսեան Առաքելական Մայր Եկեղեցոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմիածնի:

Սիրեցեալ և պատուական ժողովրդեան մերոյ բնակելոյ ի տիրախնամ քաղաքն Տփլիս. Հոգեշնորհ վարդապետաց, Արժանապատիւ աւագ երիցանց, Բարեկրօն քահանայից, Շնորհունակ սարկաւազաց և դպրաց, Պայծառափայլ իշխանաց, Գերագնիւ աստիճանաւորաց, Անճապատիւ վաճառականաց, Պատուարժան հոգաբարձուաց, Հաւատարիմ երեցփոխանաց, Վաստակաւոր ուսուցչաց, Յարգելի արհեստաւորաց, Քրտնաջան մշակաց, Համեստափայլ տիկնանց և օրիորդաց, Աշխատասէր երիտասարդաց, Ալեկարդ ծերունեաց և ամենայն չափու հասակի ի Քրիստոս հաւատացեալ մերազնէից, ողջոյն Յիսուսաւանդ և օրհնութիւն Հայրապետական յԱթոռակալէս ս. Հօրն մերոյ Գրիգորի Հայաստանեայց Առաւորչի և սէր հայրական ի Հայոց Հայրիկէս բազմաոցի ի Ձեզ, առ ի կալ մնալ խաղաղ, անդորր և ի ճըշ-

մարիտ կենցաղ քրիստոնէական կրօնիս և յուզղափառ դաւանութիւն Ս. եկեղեցւոյս Հայաստանեայց ընդ հովանեաւ Քրիստոսահիմն Առաքելական Մայր Աթոռոյս այժմ և յաւիտեանս. Ամէն:

Սիրեցեալ ժողովո՛ւրդ Աստուծոյ

Ի բազում դէպս և առիթս յաջողեալ է ինձ Աստուած խօսիլ ընդ Քեզ կենդանի բարբառով զոր ինչ հարկն է և պիտանի յառօրեայ կենաց քոյ, և զու մտադիւր սիրով լուար ինձ, և ես ուրախ լինէի ընդ յառաջադիմութիւն քո օր ըստ օրէ և ընդ ջերմեռանդութիւն յեկեղեցասիրութեան քում և յազգասիրութեան, տեսանելով զի ըստ ձեռնհասութեանդ ոչինչ խնայես ազգի քո, կարօտելոց, որբոց, պանդխտին, արկածելոյն, ուսումնարանի և եկեղեցւոյ սրբոյ: Օրհնեալ լիջիւր դու ի Տեառնէ Աստուծոյ և օրհնեալ վաստակ քո և աշխատութիւն: Զարդիս առաւել մեծի արժանեաց քոյոց և բարեպաշտութեան հաւաստի եղաք որպէս և ջերմեռանդ զգացմանցդ ի պարտիս եկեղեցասիրութեան, այն է ընդհանուր մասնակցութեան ժողովրդեանդ Տփլիս քաղաքի ի նուիրատուութիւն նորոգութեան Վանաց Առաջնորդանիստ աւագ եկեղեցւոյ տեղւոյդ, որպէս զեկոյց մեզ Գերաշնորհ Տ. Գէորգ սրբազան արքեպիսկոպոս Սուրենեան իբրև նախագահ Յանձնաժողովոյ և նախաձեռնող նորոգութեան եկեղեցւոյդ. եթէ «Հայրիկ» արտաքին նորոգութիւն Վանաց աւագ եկեղեցւոյ կատարեալ է կամաւոր տրովք բարեպաշտ ազգայնոց Տփլեաց, իսկ ներքին ծախս նորոգութեան յանձն առեալ էր և հոգաց բարեպաշտօն պ. Աղեքսանդր Յովհաննիսեան Մանթաշեանց»:

Ապաքէն զի՛նչ առաւել գեղեցիկ յաշխարհիս քան զմիացեալ ոյժ ազգի միոյ, և սէր համազգական ի միոյ հասարակութեան՝ և համերաշխութիւն, որ զօրացուցանէ զնա և ի մի յօդէ իբրև մի մարմին, մի սիրտ, և մի հոգի. և երանի՛ ժողովրդեան՝ որոյ այս այսպէս է: Գիտէք ամենեքեանդ և բազումք ի Զէնջ իսկ տեսեալ կան աչօք զբազմա-

Թիւ աւերակս աշխարհիս Հայոց, վանօրայք, տաճարք, ամբողջք, քաղաքք և այլ շինուածք, զորս բարձրացոյց ի ժամանակին միացեալ ոյժ և զօրութիւն ժողովրդեան և իշխանաց աշխարհին յերջանիկ և ի բարեբաղդ ժամանակի և մնացին նոքա շէն, կանգուն և մարդաբնակ, որքան թաղաւորէր ի ժողովրդեան և յիշխանս սէրն Աստուծոյ, հոգին ազգասիրութեան, միաբանութեան և համերաշխութեան: Իսկ յորժամ բարձաւ սէրն, տեղի ետ միաբանութիւն, վերացաւ հոգին ազգասիրութեան, ջլատեցաւ ոյժն և ամենայն ոք զինքենէ խոկաց և վասն իւր ապրեցաւ, ահա յայնժամ ամայացան քաղաքք, մերկացան վանօրայք, խոնարհեցան Աստուածային տաճարք, անկան ամուր բերդք և աշտաբա՛լք, դատարիեցաւ աշխարհն և անապատացաւ, աւա՛ղ զի չէր ի նոսա հոգին Աստուծոյ և ձեռն Ամենակալին որ պաշտպանէր զնոսա:

Իագու՛մք են եկեղեցիք և տաճարք հոյակապք ի քաղաքիդ և բաղում ծախք եղեալք են և լինին իսկ զարդիս, այլ ո՛ւր է ժողովուրդն նոցին, հազիւ թէ յաւուրս կիւրակէից և տօնականաց Տէրունեաց քանի մի ծերունիք երեւին ի միջոյ, և ի բաղում եկեղեցեաց մի կամ երկուք են, յորս յաճախէ ժողովուրդն ի ժամ ս. պատարագի: Ո՛չ ապաքէն վեց օր գործել հրամայեաց Աստուած, իսկ եօթներորդ օր սուրբ պահել: Գէթ ի կիւրակէս և ի տօնս իւրաքանչիւր ոք եկեղեցի յաճախէր, ունկնդիր լինել աստուածային բարբառոյ ս. աւետարանին և արժանիս լինել շնորհաց ս. պատարագին, այնքան զօրացեալ է սէր մամոնային և զուարճութիւն կենցաղոյս, մինչև տեղի տալ երկնաւորին և հոգեւորին: Գթուարին լինի և ընդարձակ մի ըստ միօջէ զրել և բացատրել, մնաց ինձ ամփոփել զբանս իմ և ազօթել վասն քո ժողովուրդ Հայոց: Ի միջ վառաց տաճարիդ այգորիկ որ այժմ կանգնեալ կաս և որ նորոգեցաւ արովք քո և օժանդակութեամբ և առատաձեռն նուիրաբերութեամբ պ. Աղէքսանդրի Յովհաննիսեան Մանթաշեանց, ուխտիր առաջի Աստուծոյ սիրել զազգն քո և զեկեղեցիս սիրել զընկերն քո իբրև զանձն քո և որ այժմ միաբան և միա-

սիրտ աղօթէք, զնոյն սէր և միաբանութիւն արտաքոյ եկեղեցւոյ ևս պահեցէք. միաբան լերուք ի գործել զբարիս, միաբան լերուք ի պահել զնախնի աւանդութիւնս ազգայինս, միաբան լերուք չմոռանալ զեկեղեցի ձեր և զկրօն, միաբան լերուք ի պահել զմայրենի լեզուն մեր և ուսուցանել զայն որդւոց ձերոց և զաւակաց, զխաղաղութիւն ունիջիք ընդ միմեանս զի և Աստուած սիրոյ և խաղաղութեան լիցի ընդ Ձեզ:

Եւ մենք օրհնելով զՁեզ զամենեսեանդ յաղագս նուիրատուութեան Ձերոյ և օժանդակութեան նորոգութեան եկեղեցւոյդ, յայտնեմք նաև զշնորհակալիս մեր Գերապատիւ Տ. Գէորգ ս. արքեպիսկոպոսի Սուրենեանց նախագահի, և Գերազնիւ Տեարց անդամոց յանձնաժողովոյ շինութեան, որք են՝ պարօնայք Կոստանդին Ալիխանեան, Նիկողայոս Փրիտոնեան, Նազոր Դաւիթեան, Գէորգ Յակոբեան, Գրիգոր Բայինդուրեան, Միքայէլ Սալամբէգեան, Յովհաննէս Թայիրեան և Իսահակ Բուղդանեան, որք ազգասիրաբար յանձն առեալք էին զգործ հսկողութեան, որք վաստակեալք էին ի հանգանակութեան գործ. տացէ նոցա Տէր վարձս ըստ վաստակոց իւրեանց: Կացջիք, մնասջիք, ժողովուրդ պատուական, հաստատուն և յարատև ի խաղաղութեան, յանդորրութեան և ի յաջողութեան. եղիցի ողորմութիւն Ամենակալին և հովանին Բարձրելոյն ի վերայ Ձեր այժմ և յաւիտեանս:

Ողջ լերուք և օրհնեալք ընդ պաշտպանութեամբ ս. Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի որպէս շնորհածին զաւակք նորին այժմ և միշտ. Ամէն:

Ի վերայ իսկականին ստորագրեալ է՝
ՄԱՐՏԻՉ Կարողիկոս Ամենայն Հայոց

Գրեցաւ կոնդակս Հայրապետական
 Յամի շնորհաց Փրկչին 1902 յ 18 յունուարի
 և ըստ Տոմարիս ՌՅԾԱ.

Ի Հայրապետութեան մերում Թ. ամի.
 յԱրարատեան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի

Ի Վաղարշապատ.

Թ. 60.

